

Het gebeurt niet vaak dat de Clublunch-commissie voor de verrassing komt te staan dat er niet genoeg tafels zijn gedekt. De opkomst bij de lunch van 7 december jl. was groter dan ingeschat. Het onderwerp, 'oude Groninger kerken', bleek veel meer interesse te genereren dan was voorzien. Geen nood: een extra tafel werd in een ommezien gedekt en Reint Wobbes kon van wal steken met zijn bijzonder boeiend verhaal. Hij bleek een begenadigd verteller, die zich helaas geconfronteerd zag met de onverbidde tijdslimiet van de Clublunch. Twee uur is twee uur...

Wobbes presenteerde ons regionale erfgoed op een voortreffelijk manier. Aan de hand van een vlotte diashow hield Wobbes de aandacht gevangen met zijn droge, aanstekelijke humor. Maar de Groninger kerken die in snel tempo werd gevoerd zijn op zich zelf al interessant. Want het gaat hier

om een erfenis die zeer ver teruggaat. De kerken die we nu aantreffen op de oude Groninger zeekei zijn gebouwd in de middeleeuwen. De dertiende eeuw blijkt voor de kerkenbouw een zeer vruchtbare periode te zijn geweest.

Dorpen op het Hogeland zoals bijvoorbeeld Loppersum en Middelstum, zijn oeroud. "Zo oud als Rome", vertelt Reint Wobbes. "In het hele noordelijke kustgebied, van Friesland tot Denemarken, tref je die oude dorpen aan. In al die dorpen vind je oude kerken, met regionale verschillen. Zo zie je in Denemarken altijd een losse toren, in Groningen soms (bijvoorbeeld 't Zandt) en in Friesland nooit".

In de oertijd is onze regio langzamerhand bevolkt. "Het zullen een aantal stoutmoedige Drenten zijn geweest, die het besluit hebben genomen de Hondsrug te verlaten en de kustvlakte op te gaan. Toe het zeeniveau steeg en het land tweemaal per etmaal onderliep, werden overal terpen en wierden aangelegd, daar verwijzen de plaatsnamen nog naar. Bijvoorbeeld elke plaats die eindigt op -um- of -werd-, was oorspronkelijk gebouwd op een terp. Op die terpen werden huizen en boerderijen neergezet en soms verrees er een heel dorp. De oudere dorpen zijn bijvoorbeeld Middelstum en Stedum. Toen de waddenkreken (slenken of prielen) gingen verzanden, vestigden zich daar ook mensen kwamen er nieuwere nederzettingen zoals Spijk en Kantens. Ook de stad als Groningen lag aan het water: het Reitdiep vormde een rechts-reekse verbinding met de zee en eb en vloed waren tot in de stad merkbaar. Bij de Spilsluizen kan je nog steeds een eb- en een vloedkade onderscheiden".

"In een dorp hoort een kerk. Vooral in de middeleeuwen was een kerk multifunctioneel. Een kerk was tevens

dorpsshuis, verzamelpunt en de plaats waar nieuwtjes werden uitgewisseld, waar officiële berichten vanaf de kansel werden voorgelezen, kortom: het was de belangrijke plek in het dorp. De kerk was daarnaast een middel om te laten zien waartoe men in staat was. Daar hebben we al die mooie kerken aan te danken".

De Stichting Oude Groninger Kerken, opgericht in 1969, doet veel nuttig werk. Met behulp van de inzet van honderden vrijwilligers heeft de Stichting al vele prachtige kerken van een wisse ondergang weten te redden. Momenteel heeft de Stichting bijna vijftig kerken onder haar beheer. En daar zijn zeer mooie oude exemplaren bij.

C l u b l u n c h

Oude Groninger Kerken

"Volgens de overlevering is het allemaal begonnen in 800 na Christus, toen de priester Liudger in 't Zandt de blinde bard Bernlef ontmoette. Liudger genas Bernlef van zijn blindheid en uit dankbaarheid werd aldaar een (houten) kerk gesticht. Van die eerste generatie houten kerken is niets overgebleven. Het moeten knusse gebouwtjes zijn geweest, van palen, wilgetenen, riet en stro, winddicht gemaakt met modder. Zo omstreeks

de twaalfde eeuw kwamen zeelui (want de Groningers waren toen bij uitstek een zeevarend volk) in aanraking met de uit Duitsland afkomstige tufsteen en het gevolg was een ware rage. Sinds die tijd verrijst een duurzamer soort kerken in Romaanse stijl, eenvoudig maar beeldschoon. In 1160 herontdekt men de kunst van het bakken van stenen en de typische Groninger kloostermop doet zijn intrede, enigszins rood vanwege de aanwezigheid van ijzeroer in de Groninger zeekei". Die werden overigens ter plekke gebakken, de ovens zijn zelfs gedeeltelijk teruggevonden".

Wobbes liet in steeds hoger tempo (de tijd begon te dringen) de mooiste exemplaren de revue passeren.

De eenvoudigst ogende kerken blijken soms de fraaiste wand-schilderingen of andere schatten te bezitten. Het zijn in veel opzichten parels in het Groninger landschap. Een organisatie als de Stichting Oude Groninger Kerken doet veel goeds. Het

bewaken van dit kostbare en onvervangbare erfgoed verdient alle lof - en ook financiële ondersteuning.

De presentatie van Wobbes voerde door de eeuwen heen, via de neogothiek (Oude Pekela) tot de in deze eeuw gebouwde Gereformeerde Kerken met hun mooie expressionistische vormgeving. En toen was het onverbidde twee uur.

Stichting Oude Groninger Kerken,
A-weg 5c, 9718 CS Groningen,
telefoon 050 - 312 35 69,
fax 050 - 314 25 84

Voor slechts 30 gulden per jaar bent u al donateur van de Stichting Oude Groninger Kerken en ontvangt u gratis het driemaandelijks nieuwsbulletin.